

УДК 342.9:343.35(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.18>

Коломоєць Т.О.

*д.ю.н., професор,
член-кореспондент НАПрН України, Заслужений юрист України,
декан юридичного факультету,
Запорізький національний університет*

Колпаков В.К.

*д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного та адміністративного права,
Запорізький національний університет*

Шарая А.А.

*д.ю.н., професор,
професор кафедри конституційного та адміністративного права,
Запорізький національний університет*

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ В ПРИНЦИПАХ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Вступ. Домінуючим зовнішньополітичним пріоритетом України в умовах воєнного стану залишається розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС, яка здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції.

Розуміння Україною існуючих викликів і готовність до пофазової (поетапної) і секторальної інтеграції в ЄС шляхом стандартизації європейських практик на своєму просторі, а також її спроможність у кризових умовах виконувати євроінтеграційні зобов'язання, знайшли своє втілення у надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі.

З прийняттям цього рішення розпочався якісно новий етап руху України до європейської спільноти. Нові умови і нові виклики потребують наукового осмислення готовності держави і суспільства до реалізації реформаторських проектів спрямованих на пофазову (поетапну) і секторальну інтеграцію в ЄС.

Подальша підготовка до членства в Євросоюзі передбачатиме завершення трансформації всіх сфер, що створюватиме умови для

життя країни за принципами ЄС та його законами, які спрямовані на захист кожного громадянина та бізнесу, сприятиме наближенню рівня життя, добробуту та правового захисту українців до рівня життя в країнах ЄС. У цьому Україну постійно підтримуватиме Єврокомісія, надаючи необхідну консультаційну та іншу допомогу.

Змістовний вимір зазначених перетворень значною мірою об'єктивується у сприйнятті Україною стандартів Європейського Союзу, серед яких важливе місце посідають стандарти адміністративно-правового змісту, зокрема відносин дисциплінарної відповідальності.

З цього приводу, до української влади звернута низка документів Євросоюзу. Серед них особливе місце посіли документи програми SIGMA «Принципи державного управління: звіт про базові вимірювання» (2014) і «Принципи державного управління. Редакція 2023 року». Вони містять, по-перше, комплексну систему стандартів, що відображає цінності та поведінку, яку очікує суспіль-

ство від управлінського персоналу; по-друге, понад 40 референцій, звернених до публічної влади України по конкретним параметрам додержання дисципліни і застосування дисциплінарної відповідальності.

З огляду на зазначене, у поточному році Секретаріат Кабінету Міністрів України за підтримки Офісу реформ КМУ, проекту EU4PAR та за участі експертної спільноти оновив Стратегію реформування державного управління до 2025 року.

Аналіз документів Євросоюзу і Кабінету Міністрів України що епіцентром оновлень стала теза про те, що державні службовці є суб'єктами звітування, підкоряються етичним і дисциплінарним нормам і підлягають притягненню до дисциплінарної відповідальності, якщо порушення дисципліни буде доведено в належному порядку. Конкретизована теза у частині Документу, який присвячено публічній відповідальності. Безпосередньо підкреслено особливе значення таких принципів як верховенство права, законність, пріоритет прав людини, справедливість дисциплінарної відповідальності, неприпустимість подвійної відповідальності, її індивідуальний характер, рівність учасників процедур дисциплінарної відповідальності перед законом, презумпція невинуватості, право на захист та кваліфіковану юридичну допомогу, своєчасність і винність.

Таким чином, наша держава послідовно впроваджує у практику розбудови демократичного суспільства європейські принципи, стандарти і практики, що є запорукою розвитку правової держави і громадянського суспільства, утвердження верховенства права і закону, забезпечення ефективної охорони і захисту прав людини і громадянина.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах воєнного стану євроінтеграція залишається головним і незмінним пріоритетом України. В документах Євросоюзу з цього приводу підкреслюється важливе значення імплементації європейських стандартів у практику розбудови службових відносин,

зокрема, відносин дисциплінарної відповідальності [1].

З огляду на зазначене, Секретаріат Кабінету Міністрів України за підтримки Офісу реформ КМУ, проекту EU4PAR та за участі експертної спільноти оновив Стратегію реформування державного управління до 2025 року [2].

Вихідні положення оновлень впливають з висновків експертів Програми SIGMA, за якими Україна відповідає багатьом Європейським принципам. Зокрема, підкреслено позитивні тенденції щодо повноти та чіткості законодавчого регулювання службових відносин, впровадження в стандартів результативності в управлінські процеси, вжиття заходів планування ефективного використання компетенцій персоналу службовців, аналізу потреб у їх навчанні, забезпечення конкуренції між відповідними державними та недержавними закладами освіти, забезпечення доступу до публічної інформації та захисту прав громадян під час взаємодії з державними органами.

У той же час програмною метою державної служби залишаються зниження адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності і дисципліни при виконанні службових обов'язків, передбачуваності адміністративних дій, підвищення рівня довіри громадян до держави.

Вектори імплементації європейських стандартів в принципи дисциплінарної відповідальності державних службовців сформульовані у документах програми SIGMA «Принципи державного управління: звіт про базові вимірювання» (2014) і «Принципи державного управління. Редакція 2023 року» [3].

Ці документи уявляють собою комплексну систему стандартів, що відображає цінності та поведінку, яку очікує суспільство від управлінського персоналу. Вони були розроблені, щоб скеровувати відомства у справах розширення Європейського Союзу та політики сусідства в їхніх реформаторських зусиллях,

спрямованих на усунення недоліків у державному управлінні та виконання вимог щодо основ процесу вступу в ЄС. Підготовка документів здійснена Програмою SIGMA, спільною ініціативою ЄС та ОЕСР, на запит Європейської Комісії. Стандарти ґрунтуються на чинних актах *acquis* ЄС, правових інструментах ОЕСР, інших міжнародних стандартах, а також на передовій практиці держав-членів ЄС та ОЕСР.

Особливе місце у системі стандартів посіли рекомендації щодо запровадження інституційних та правових елементів для забезпечення дисциплінарної відповідальності, втілення в практику управління заходів запобігання корупції, сприяння доброчесності, забезпечення дисципліни на державній службі, дотримання дисциплінарного режиму і відповідних процедур. В цілому вони містять понад 40 референцій звернених до публічної влади України по конкретним параметрам додержання дисципліни і застосування дисциплінарної відповідальності.

Їх епіцентром виступає теза про те, що державні службовці є суб'єктами звітування, підкоряються етичним і дисциплінарним нормам і підлягають притягненню до дисциплінарної відповідальності, якщо порушення дисципліни буде доведено в належному порядку. Конкретизована теза у частині Документу, який присвячено публічній відповідальності. Безпосередньо підкреслено особливе значення таких принципів як верховенство права, законність, пріоритет прав людини, справедливість дисциплінарної відповідальності, неприпустимість подвійної відповідальності, її індивідуальний характер, рівність учасників процедур дисциплінарної відповідальності перед законом, презумпція невинуватості, право на захист та кваліфіковану юридичну допомогу, своєчасність і винність.

Актуальність поняття і принципів дисциплінарної відповідальності державних службовців обумовлена її значенням у справі розбудови громадянського суспільства, особ-

ливо в умовах воєнного стану, і дії обмежень, передбачених Законом України «Про правовий режим воєнного стану» (Відомості Верховної Ради України, 2015, № 28, ст. 250), Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (Голос України № 37 від 24.02.2022), а також відповідними актами органів виконавчої влади.

Аналіз нормативних актів, які торкаються питань цієї відповідальності, свідчить з одного боку про активне використання терміну «дисциплінарна відповідальність», з іншого – про відсутність об'єктивно обґрунтованого нормативного визначення цього феномену [4, с. 85].

Це стосується, наприклад, Закону України «Про державну службу» (Відомості Верховної Ради України, 2016. № 4. Ст. 43), який містить розділ VIII «Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців», до якого входить глава 2 «Засади дисциплінарної відповідальності». Глава починається зі статті 64 «Дисциплінарна відповідальність державного службовця», яка за юридичною логікою мала б дати поняття цієї відповідальності, але обмежилась констатацією факту її існування.

Аналогічно сконструйований Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради, 2016, № 31, ст. 545). Шостий розділ цього нормативного акту має назву «Дисциплінарна відповідальність судді», однак у ньому немає статті яка б за логікою розкривала поняття (або суть поняття), яке винесено у назву розділу. Починається розділ зі статті 106 «Підстави дисциплінарної відповідальності судді», а далі регулює питання дисциплінарної скарги, стягнень, рішення у дисциплінарній справі тощо.

У дослідницьких і навчальних джерелах домінує її розуміння як застосування до державних службовців дисциплінарних стягнень за вчинення дисциплінарних проступків [5, с. 559]. На нашу думку, лише застосування

стягнень недостатньо для визнання факту настання відповідальності. Вважаємо, що відповідальність (як юридичний факт) об'єктивується лише у разі реалізації застосованих по відповідного суб'єкта заходів.

З огляду на зазначене, вважаємо найбільш коректним наступне визначення дисциплінарної відповідальності державних службовців: дисциплінарна відповідальність це примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним суб'єктом передбачених законодавством за вчинення дисциплінарного проступку заходів впливу, які реалізовані щодо правопорушника [6, с. 121].

Важливу роль у застосуванні дисциплінарної відповідальності державних службовців відіграють її принципи, що афілійовані з вищезазначеними документами Програми SIGMA. Орієнтуючись на рекомендації, які у цих документах сформульовані, вважаємо доречним в українській концепції дисциплінарної відповідальності найбільш значущими принципами позначити: верховенство права; законність; пріоритет прав людини; добросовісність; справедливість; неприпустимість подвійної відповідальності; індивідуальний характер дисциплінарної відповідальності; рівність учасників дисциплінарних процедур перед законом; презумпцію невинуватості в сфері дисциплінарної відповідальності; права на захист і самозахист осіб, які притягаються до дисциплінарної відповідальності; своєчасності покладення дисциплінарної відповідальності; винуватість суб'єкта відповідальності (винність).

Кім цього, вважаємо справедливим акцентувати увагу на тому, що перелічені принципи мають конституційну природу і відтворюють у своїй генезі соціальність і демократичність Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141).

Серед перелічених принципів домінуюча роль належить **верховенству права**. Це обумовлено, по-перше, визнанням вер-

ховенства права загальною засадою державного суверенітету (розділ 1 Конституції України) і принципом суспільного і державного устрою, існування і функціонування інституцій усіх гілок влади, взаємодії держави з громадянським суспільством (статті 8, 18, 129, 147 Конституції України); по-друге, статус кандидата на членство в Європейському Союзі передбачає еволюцію у процесах імплементації стандартів (принципів, практик) Євросоюзу в український правовий простір, а одним з найважливіших таких стандартів є верховенство права; по-третє, безпосередньо на дисциплінарну відповідальність державних службовців спрямовано закріплення верховенства права як провідного принципу державної служби у чинному Законі України «Про державну службу».

Похідним від верховенства права і ключовим принципом дисциплінарної відповідальності є **законність**. Вона також має конституційну природу. Адже, п. 22 ст. 92 Конституції України встановив, що виключно законами України визначаються діяння, які є дисциплінарними правопорушеннями і відповідальність за них. З цього випливає, що законність у сфері дисциплінарної відповідальності це, по-перше, неухильне виконання нормативних приписів суб'єктом юрисдикції; по-друге, неухильне виконання об'єктом відповідальності застосованих до нього засобів впливу.

Пріоритет прав людини у відносинах дисциплінарної відповідальності займає особливе місце, адже права і свободи людини і громадянина є центральним елементом конституційного статусу особи. Вони згадані вже у статті 3 Конституції України (Преамбула). У її нормах права і свободи людини і громадянина визнаються найвищою соціальною цінністю, яка визначає зміст і спрямованість діяльності держави. Стаття 8 гарантує їх судовий захист безпосередньо на підставі норм Конституції України, а розділ другий Кон-

ститутції України цілком присвячений правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина.

Доброчесність. Як принцип дисциплінарної відповідальності, доброчесність корелюється з усталеним розумінням принципів управлінської діяльності у документах Європейського Союзу. Відповідно до них, доброчесність невід'ємна складова верховенства права. Це дає підстави визнати доброчесність важливою генетичною основою дисциплінарно-деліктних відносин.

Афілійованим з доброчесністю є принцип **справедливості дисциплінарної відповідальності** державних службовців. У дисциплінарному праві справедливість сприймається як пропорційність покарання винної особи щодо негативних наслідків протиправного вчинку. Ознаки і критерії справедливого відношення до суб'єкта проступку і самого проступку зовнішній вираз знаходять у дисциплінарній справі.

Дисциплінарна справа, або справа дисциплінарної юрисдикції, це форма об'єктивізації (матеріальна оболонка), індивідуалізації, конкретизації, систематизації і зберігання усіх обставин щодо а) встановлення дисциплінарного проступку, б) його дослідження, в) прийняття рішення по суті, г) реалізації прийнятого рішення.

Крім цього, справедливість передбачає відповідність заходів впливу меті, з якою вони застосовані. Цей аспект справедливості знаходить свій прояв у врахуванні обставини, що пом'якшують або обтяжують дисциплінарну відповідальність. Такі обставини сформульовані у статті 67 чинного Закону України «Про державну службу».

Пряме відношення до справедливості має принцип **неприпустимості подвійної відповідальності**, тобто притягнення до відповідальності за одне й те саме правопорушення два і більше рази. Ця засада

впливає зі статті 61 Конституції України. Відповідно до неї, ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Вона конкретизована у чинному Законі України «Про державну службу» у статті 74 «Гарантії прав державних службовців під час застосування дисциплінарного стягнення». Вона встановлює, що за кожне порушення службової дисципліни накладається лише одне дисциплінарне стягнення.

У той же час, доречно підкреслити, що наведені положення статті 61 Конституції України створюють умови для притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які вчинили діяння що є одночасно дисциплінарними і адміністративними проступками і були притягнуті до дисциплінарної відповідальності.

Важливим принципом дисциплінарної відповідальності є її **індивідуальний характер**. Він означає, що відповідальність за порушення правил, положень чи норм, встановлених в організаціях, установах, підприємствах лежить на конкретній особі.

Індивідуалізація дисциплінарної відповідальності поділяється на нормативну і правозастосовну. Нормативна об'єктивована у нормах які її регламентують. Це, наприклад, визнання діянь порушеннями службової дисципліни шляхом юридичної фіксації ознак проступку та його юридичного складу; нормативне закріплення підстав для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності (вчинення ним дисциплінарного проступку); встановлення у відповідному нормативному матеріалі альтернатив щодо засобів впливу (керівник державної служби може обмежитися зауваженням на адресу порушника); юридичне закріплення вимоги що дисциплінарне стягнення має відповідати характеру і тяжкості вчиненого дисциплінарного проступку та

ступеню вини державного службовця.

Правозастосовна індивідуалізація об'єктивується у процедурах притягнення до відповідальності. Це, наприклад, ідентифікація порушника, застосування дисциплінарних стягнень до конкретної особи, врахування при винесенні рішень про заходи впливу особистості порушника, юридична фіксація факту вчинення дисциплінарного проступку, встановлення вини державного службовця, формування доказової бази щодо правопорушника тощо.

Індивідуалізація дисциплінарної відповідальності сприяє підтримці ладу та дисципліни у відповідних організаціях, установах, підприємствах та допомагає встановити чіткі норми поведінки персоналу.

Принцип **рівності учасників процедур дисциплінарної відповідальності перед законом** знаходиться у прямому зв'язку з нормами статті 24 Конституції України, за якою громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Сутність цього зв'язку розтлумачена Конституційним судом України, який визнав рівні права будь-якої особи на участь у розгляді своєї справи суб'єктами усіх юрисдикцій, спеціалізацій та інстанцій.

З огляду на зазначене вважаємо, що принцип рівності перед законом в сфері дисциплінарної відповідальності означає, що державні службовці, які притягуються до такої відповідальності, мають рівні права та несуть рівні обов'язки у відповідних правовідносинах.

Важливим принципом дисциплінарної відповідальності є **презумпція невинуватості**. Вона впливає з норм статті 62 Конституції України. Відповідно неї, особа вважається невинуватою доки її вину не буде доведено.

Хоча у статті йдеться про кримінально-правову відповідальність, ми не бачимо заперечень для її екстраполяції на сферу дисциплінарної відповідальності. На користь цього свідчить положення чинного

Закону України «Про державну службу», за якими стягнення може бути накладено тільки у разі встановлення факту вчинення дисциплінарного проступку та вини державного службовця.

Грунтовними принципом дисциплінарної відповідальності, покликаним забезпечувати реальну дію презумпції невинуватості, є **право на захист та кваліфіковану юридичну допомогу**. Стаття 74 Закону України «Про державну службу» дозволяє державному службовцю користуватися правовою допомогою адвоката або іншого уповноваженого ним представника. Крім цього, він має право на ознайомлення з матеріалами дисциплінарної справи та на оскарження застосованого до нього дисциплінарного стягнення у визначеному законом порядку.

Принцип **своєчасності покладення дисциплінарної відповідальності** виконує важливу роль щодо об'єктивізації ознак дисциплінарного проступку. Своєчасність у сфері дисциплінарної відповідальності реалізується шляхом дотримання строків, встановлених дисциплінарними нормами для виконання суб'єктом правозастосування дій, необхідних для визнання вчинку проступком. Порушення строків, як правило, унеможлиблює або визнання діяння правопорушенням, або притягнення правопорушника до відповідальності.

Конституція України, документи програми SIGMA «Принципи державного управління: звіт про базові вимірювання» (2014) і «Принципи державного управління. Редакція 2023 року», приділяють строкам значну увагу, щоправда у тексті Основного Закону вони напряду не стосуються дисциплінарних проступків, але конституційне відношення до існування і функцій цього феномену на просторі українського права формують аналогічне ставлення до нього у інших правових сегментах і юрисдикціях, включаючи дисциплінарну відповідальність.

Базовим щодо визнання діяння правопорушенням є принцип **винності** (вини). У Конституції України прямий зв'язок винності і протиправного діяння фіксується у статті 62 яка, по-перше, відсутність вини визнає обставиною що унеможливає юридичну відповідальність; по-друге, встановлює засади щодо легального визнання винуватості особи: вина має бути доведена шляхом доказування. У принципах державного управління (документи програми SIGMA) жорстко підкреслюється, що притягнення до дисциплінарної відповідальності відбувається лише за винуватістю службовця.

Зазначимо також, що Закон України «Про державну службу» визнає вину державного службовця необхідною підставою дисциплінарної відповідальності, а її ступень критерієм тяжкості правопорушення.

Таким чином, державний службовець підлягає дисциплінарній відповідальності лише за ті дії та їх шкідливі наслідки, щодо яких встановлено його вина.

Досліджена сукупність принципів дисциплінарної відповідальності державних службовців не є вичерпною. За межами аналізу залишились такі принципи, як компетентність; оперативність і економічність; невідворотність відповідальності; встановлення об'єктивної (матеріальної) істини; охорона інтересів держави й особи; розумність строків провадження; публічність (офіційність); самостійність й незалежність суб'єктів юрисдикції в прийнятті рішень; гласність і транспарентність; поєднання диспозитивності й імперативності тощо. Вони будуть розглянуті у подальших дослідженнях.

Висновки

Здійснений аналіз імплементації європейських стандартів в принципи дисциплінарної відповідальності державних службовців дозволяє сформулювати наступне:

1. В умовах воєнного стану євроінтеграція залишається головним і незмінним пріоритетом України, документи Євросоюзу,

які прийняті з цього приводу, слугують важливим орієнтиром розбудови службових відносин, зокрема, відносин дисциплінарної відповідальності.

2. Орієнтуючись на рекомендації, які у цих документах сформульовані, в українській концепції дисциплінарної відповідальності домінуючими стандартами (принципами) визнаються: верховенство права; законність; пріоритет прав людини; добросовісність; справедливість; неприпустимість подвійної відповідальності; індивідуальний характер дисциплінарної відповідальності; рівність учасників дисциплінарних процедур перед законом; презумпцію невинуватості в сфері дисциплінарної відповідальності; права на захист і самозахист осіб, які притягаються до дисциплінарної відповідальності; своєчасності покладення дисциплінарної відповідальності; винуватість суб'єкта відповідальності (винність).

3. З огляду на конституційну генезу і афілійованість з європейськими стандартами, під дисциплінарною відповідальністю слід розуміти примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним суб'єктом передбачених законодавством за вчинення дисциплінарного проступку заходів впливу, які реалізовані щодо правопорушника.

4. Дисциплінарна справа, або справа дисциплінарної юрисдикції, це форма об'єктивізації (матеріальна оболонка), індивідуалізації, конкретизації, систематизації і зберігання усіх обставин щодо а) встановлення дисциплінарного проступку, б) його дослідження, в) прийняття рішення по суті і г) реалізації прийнятого рішення.

5. Сукупність принципів дисциплінарної відповідальності державних службовців утворює специфічну систему, у який дотримання одних сприяє реалізації інших. Так, наприклад, взаємозалежними є верховенство права, законність, невідворотність, справедливість добросовісність.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню процесів імплементації європейських стандартів у практику розбудови службових відносин, зокрема, відносин дисциплінарної відповідальності.

Метою статті є отримання нових знань про вплив стандартів ЄС на еволюцію принципів дисциплінарної відповідальності, зміст їх взаємодії з конституційними принципами у забезпеченні законності відповідальності за проступки по службі, роль у формуванні інтегративних якостей системи нормативного забезпечення дисциплінарно-деліктного сегменту українського права.

Автори вбачають, що з огляду на документи ЄС в українській концепції дисциплінарної відповідальності домінуючими стандартами (принципами) необхідно визнати: верховенство права; законність; пріоритет прав людини; добросовісність; справедливість; неприпустимість подвійної відповідальності; індивідуальний характер дисциплінарної відповідальності; рівність учасників дисциплінарних процедур перед законом; презумпцію невинуватості в сфері дисциплінарної відповідальності; права на захист і самозахист осіб, які притягаються до дисциплінарної відповідальності; своєчасності покладення дисциплінарної відповідальності; винуватість суб'єкта відповідальності (винність).

Особлива увага зосереджена на імплементації в адміністративно-деліктну сферу українського правового простору стандартів верховенства права. Це обумовлено, по-перше, визнанням верховенства права загальною засадою державного суверенітету (розділ 1 Конституції України) і принципом суспільного і державного устрою, існування і функціонування інституцій усіх гілок влади, взаємодії держави з громадянським суспільством (статті 8, 18, 129, 147 Конституції України); по-друге, статус кандидата на членство в Європейському Союзі передбачає еволюцію у процесах імплементації стандартів (принципів, практик) Євросоюзу в український правовий простір, а одним з найважливіших таких стандартів є верховенство права; по-третє, безпосередньо на дисциплінарну відповідальність державних службовців спрямовано закріплення верховенства права як провідного принципу державної служби у чинному Законі України «Про державну службу».

З огляду на конституційну генезу і афілійованість з європейськими стандартами, автори вважають, що під дисциплінарною відповідальністю слід розуміти примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним суб'єктом передбачених законодавством за вчинення дисциплінарного проступку заходів впливу, які реалізовані щодо правопорушника.

Ключові слова: верховенство права, дисциплінарна відповідальність, дисциплінарний проступок, принцип законності, принципи дисциплінарної відповідальності, стандарти ЄС.

Kolomoiets T.O., Kolpakov V.K., Sharaya A.A. European standards in the principles of disciplinary responsibility of civil-service employee

The article is devoted to the study of the processes of implementation of European standards in the practice of development of service relations, in particular, the relations of disciplinary responsibility.

The purpose of the article is to obtain new knowledge about the impact of EU standards on the evolution of the principles of disciplinary liability, the content of their interaction with constitutional principles in ensuring the legality of liability for misconduct in office, and their role in shaping the integrative qualities of the system of regulatory support for the disciplinary and tort segment of Ukrainian law.

The authors believe that in view of the EU documents, the Ukrainian concept of disciplinary liability should recognize the following standards (principles) as dominant : rule of law, legality, priority of human rights, integrity, justice, inadmissibility of double jeopardy, individual nature of disciplinary

responsibility, equality of participants in disciplinary procedures before the law, presumption of innocence in the area of disciplinary responsibility, the right to defense and self-defense of persons subject to disciplinary liability, timeliness of imposing disciplinary liability, culpability of the subject of responsibility (guilt).

Special attention is focused on the implementation of the rule of law standards in the administrative and tort sphere of the Ukrainian legal space. This is due, firstly, to the recognition of the rule of law as a general principle of state sovereignty (Chapter 1 of the Constitution of Ukraine) and the principle of social and state organization, the existence and functioning of institutions of all branches of government, the interaction of the state with civil society (Articles 8, 18, 129, 147 of the Constitution of Ukraine); secondly, the status of a candidate for membership in the European Union implies an evolution in the processes of implementation of the standards (principles, practices) of the European Union in the Ukrainian legal space, and one of the most important such standards is the rule of law; thirdly, the consolidation of the rule of law as the leading principle of public service in the current Law of Ukraine “On Public Service” is aimed directly at the disciplinary responsibility of civil servants.

In view of the constitutional genesis and affiliation with European standards, the authors believe that disciplinary responsibility should be understood as the forced, in compliance with the established procedure, application by the authorized subject of the measures of influence provided by the law for the commission of a disciplinary offense, which are implemented against the offender.

Key words: disciplinary responsibility, EU standards, offense, principle of legality, principles of disciplinary responsibility, Rule of Law.

Список використаної літератури:

1. Association Implementation Report on Ukraine (2022). Joint staff working document. Brussels, 22.7.2022 SWD, 202 final. P. 19. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Association>
2. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-2024-rotsi-startuie-reforma-derzhavnoho-upravlinnia>
3. OECD (2023), The Principles of Public Administration, OECD, Paris, 48 p. URL: <https://www.sigmaweb.org/publications/Principles-of-Public-Administration-2023-edition-UKR.pdf>
4. Колпаков В. К. Дисциплінарна відповідальність державних службовців: еволюція нормативного регулювання. *Право України*. 2016. № 9. С. 79-91.
5. Адміністративне право України: підручник. За ред. П. Діхтієвського. Київ: Людмила, 2023, 772 с.
6. Колпаков В. К. Систематика засад дисциплінарної відповідальності державних службовців. *Наука і техніка сьогодні. Серія «Право»*. 2023. № 12. С. 16-128. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12\(26\)-116-128](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12(26)-116-128)